

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Інститут філології

Т.І. Тверітінова, Г.Є. Шовкопляс

**ІСТОРІЯ
ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ
XIX СТОЛІТТЯ
ПЕРША ПОЛОВИНА:
ДОБА РОМАНТИЗМУ**

Навчальний посібник для студентів

Київ — 2018

ЗМІСТ

Передмова.....	5
Теоретичний матеріал.....	7
Романтизм як літературно-мистецький напрям у ХІХ ст.....	7
Романтизм у Німеччині.....	18
Романтизм в Англії.....	28
Романтизм у Франції.....	40
Романтизм у Росії.....	49
Романтизм у США.....	61
Практичний матеріал.....	76
Семінарське заняття № 1. Специфіка німецького романтизму в фантастичних казках-повістях Е.Т.А. Гофмана	76
Семінарське заняття № 2. Лірика Гайнріха Гайне – явище пізнього німецького романтизму.....	82
Семінарське заняття № 3. Роман В. Скотта «Айвенго» як художня реалізація моделі історичного роману доби романтизму.....	89
Семінарське заняття № 4. Роман В. Гюго «Собор Паризької Богоматері».....	93
Семінарське заняття № 5. Романтична поезія А. Міцкевича	99
Семінарське заняття № 6. Синтетичний романтизм М. Лермонтова	113
Семінарське заняття № 7. Особливості розвитку романтизму в американській літературі	129
Семінарське заняття № 8. Романтичні новели Е. А. По.....	138
Хрестоматійні матеріали.....	149
Орієнтовні питання до семестрового заліку/екзамену.....	227
Список художніх текстів, рекомендованих для прочитання.....	230
Рекомендована науково-методична література.....	231
Глосарій.....	234
Літературознавчий глосарій.....	234
Контекстуальний глосарій.....	243
Синхроністичні таблиці.....	347

ПЕРЕДМОВА

Історія зарубіжної літератури ХІХ століття – великий і насичений період, який збагатив історію людства і світову культуру неперевершеними за своїм значенням подіями і художніми цінностями. З класичною літературою ХІХ століття, її відкриттями, традиціями і новаціями пов'язаний розвиток прогресивного мистецтва сучасності. Тому головне завдання викладача – познайомити студентів із досягненнями красного світового письменства ХІХ століття, сприяти розширенню їхнього читацького потенціалу як художніх текстів, так і наукової літератури.

В контексті зарубіжної літератури ХІХ століття можна визначити три основні художні системи: романтизм, реалізм і ранній модернізм. Романтизм як літературно-мистецький напрям з його світоглядним й ідейно-естетичним підґрунтям виник на межі ХVІІІ-ХІХ століть в європейських країнах та США. Він був провідним художнім напрямом у першій половині ХІХ століття, а реалізм, який сформувався в 20-30-і рр. до середини ХІХ століття співіснував з романтизмом, щоб потім, наприкінці століття, потіснитися перед раннім модернізмом. Це й визначило коло авторів та їхніх творів при формуванні кожної частини навчально-методичного посібника.

Світ романтизму – складна художня система, особливий засіб бачення дійсності і людини. Це період цікавих відкриттів і знахідок в мистецтві і літературі, зрозуміти і усвідомити які можна при знайомстві з конкретними пам'ятками. Щоб зрозуміти складний і глибокий світ Новаліса, Е. Т. А. Гофмана, Г. Гайне, В. Вордсворта, В. Скотта, Дж. Байрона, Ф. Р. де Шатобріана, В.Гюго, А. де Мюссе, Жорж Санд, О.С.Пушкіна, М.Ю.Лермонтова, М.В.Гоголя, В. Ірвінга, Д. Фенімора Купера, Н. Готорна і багатьох інших письменників, необхідно зануритися в духовну сферу періоду нестабільних суспільних відносин, що були відзначені подіями французької буржуазно-демократичної революції, англійського аграрного та промислового перевороту, Вітчизняної війни 1812 року і повстання декабристів 1825 року в Росії, війни за незалежність в Північній Америці. Необхідно зрозуміти громадянські й моральні ідеали тодішнього суспільства, що знайшло відбиток у живопису, музиці, архітектурі.

Основна частина посібника складається з наступних частин: теоретичний матеріал, що є конспектом лекцій із зазначеного курсу; практичний матеріал з планами, літературою та методичними рекомендаціями; орієнтовні питання до семестрового заліку/екзамену; список художніх текстів та рекомендована науково-методична література. Доповнений посібник хрестоматійними матеріалами, літературознавчим та контекстуальним глосарієм та синхроністичними таблицями.

Неодмінною умовою засвоєння студентами історико-літературного курсу є обов'язкове читання художніх текстів, після чого можна звертатися до відповідного розділу в посібнику і рекомендованої критичної літератури.

Матеріал курсу «Історія зарубіжної літератури ХІХ століття (доба романтизму)» передбачає поглиблене як в теоретичному, так і в історико-літературному плані вивчення найбільш визначних творів зарубіжної класики із врахуванням новітніх науково-методичних досліджень, закріплює і конкретизує лекційний матеріал. Особлива увага приділяється проблемам теорії й історії романтизму, специфіці тогочасної суспільної та літературної боротьби, естетичним пошукам письменників, типології героїв, конфліктів і жанрів. На семінарські заняття переважно виносяться твори, які вивчаються на уроках зарубіжної літератури в школі.

Семінарське заняття потребує ретельної методичної розробки не лише тому, що дає змогу закріпити і повторити матеріал певного періоду, а й передбачає те, чого бракує сучасному студенту, - поглиблену роботу з художнім текстом. Тому в структурі планів-розробок семінарських занять є завдання саме до роботи з художніми текстами авторів, порівняння найвідоміших перекладів, вміння працювати з текстами мовою оригіналу (метод порівняння «переклад-переклад» або «переклад-оригінал»).

Питання і література, призначені для самостійного опрацювання матеріалу, допоможуть студентам розширити знання і уявлення про літературний процес ХІХ століття та його видатних представників доби романтизму.

В хрестоматійних матеріалах пропонуються студентам як літературно-критичні праці, так і окремі художні твори мовою оригіналу та версії їхніх перекладів, що надає студентам змогу не тільки ознайомитися з літературою курсу, а й вдосконалювати володіння іноземними мовами, які студенти вивчають.

В додатковій частині посібника розміщені питання до семестрового заліку або іспиту; список художніх текстів, рекомендованих для прочитання та список науково-методичної літератури до означеного курсу. Літературознавчий та культурологічний глосарій, синхроністичні таблиці призначені для поглиблення знань та компетентності студентів в історії зарубіжної літератури ХІХ століття доби романтизму.